

Motto:

Otwórzcie oczy i szukajcie, czy gdzieś jakiś człowiek nie potrzebuje waszej pomocy – nieco czasu, uprzejmości, współczucia, trochę towarzystwa, ludzkiej pracy. Może tym, dla kogo możesz coś uczynić, będzie ktoś samotny, rozgoryczony, chory, nieudolny. Może to będzie starsza osoba, a może dziecko.

Albert Schweitzer

**PLAN ORGANIZOWANIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ
W GMINIE STAWISKI**

SPIS TREŚCI

1. CELE ORGANIZOWANIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ W RAMACH DZIAŁALNOŚCI CUS
2. ZAŁOŻENIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY POTRZEB I POTENCJAŁU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ GMINY STAWISKI
3. PLANOWANIE OSŁ
4. SPOSOBY AKTYWIZACJI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ, WYKORZYSTANIA ZAANGAŻOWANIA WOLONTARIATU, SAMOPOMOCY MIESZKAŃCÓW I WSPARCIA SĄSIEDZKIEGO WOLONTARIATU, SAMOPOMOCY MIESZKAŃCÓW I WSPARCIA SĄSIEDZKIEGO W RAMACH DZIAŁAŃ WSPIERAJĄCYCH
5. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI GMINY STAWISKI I JEJ ZASOBY
6. RAMOWY HARMONOGRAM OSŁ
7. PODSUMOWANIE

1. Cele organizowania społeczności lokalnej w ramach działalności CUS

Plan OSL zakłada, że „...organizowanie społeczności lokalnej to forma profesjonalnego działania ukierunkowanego na wywoływanie trwałych, pozytywnych zmian społecznych. OSL można traktować jako kwalifikowaną, zintegrowaną usługę społeczną o charakterze środowiskowym, składającą się z wielu sekwencyjnych działań prospołecznych o określonych, mierzalnych parametrach, a równocześnie przystosowanych do lokalnych uwarunkowań. W pierwszej kolejności usługa OSL adresowana jest do społeczności znajdujących się w najtrudniejszym położeniu: marginalizowanych i zagrożonych społecznym wykluczeniem. Adresatami OSL mogą być jednak także inne społeczności.¹

Cele główne założone do realizacji w ramach działań CUS:

- 1) Odbudowywanie lub tworzenie więzi wspólnotowych oraz poczucia współodpowiedzialności za przestrzeń w której funkcjonuje ta wspólnota.
- 2) Wyrównywanie szans, poprzez wspieranie i wzmacnianie grup/społeczności znajdujących się w najtrudniejszym położeniu - zagrożonych społecznym wykluczeniem.
- 3) Wzmocnienie poczucia solidarności społecznej, w tym solidarności sąsiedzkiej, organizacji pomocy wzajemnej, oraz tworzeniu świadomości wspólnoty miejsca, losu i sytuacji.
- 4) Stworzenie wspólnot, w których przełamana jest izolacja i osamotnienie, odtworzone są więzi emocjonalne, międzyludzkie oraz sieci znajomości przedmiotowych.

Tak sformułowane cele będą w procesie OSL konkretyzowane przez cele szczegółowe dla każdej społeczności, z zachowaniem szacunku dla ich specyfiki w tym dynamiki lokalnych procesów społecznych. Partycypacyjne wyznaczenie celów szczegółowych jest zadaniem organizowanych społeczności, przy wsparciu osób pełniących role wskazane w niniejszym planie.

Najważniejsze przesłanki, z których wynika przedstawiony plan nastawiony na ww. cele to:

- 1) założenia metodologiczne modelu OSL sformułowane w ramach pracy członków Ogólnopolskiego Forum Organizatorów Społeczności Lokalnej w latach 2013-20. Ponadto w kontekście metodologicznym uwzględnione zostaną tu są także przepisy ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.
- 2) najważniejsze wnioski z diagnozy społecznej przeprowadzonej na potrzeby procesu wdrażania CUS w Stawiskach.

W planie tym zostały przyjęte trzy kluczowe zasady:

- 1) zasadę precyzyjnego dostosowania planowanych działań do specyfiki społeczności lokalnych.
- 2) zasadę kompleksowości wsparcia, w którym OSL jest elementem wsparcia pakietów usług projektowanych w ramach CUS.
- 3) komplementarności planu OSL z innymi elementami "Planu wdrażania CUS", zarówno na poziomie merytorycznym, jak i organizacyjnym systemu usług społecznych w Stawiskach.

Założenia metodologiczne OSL:

Planowaniu i realizacji OSL w Stawiskach towarzyszyć będzie analiza doświadczeń Ośrodków

---

¹ Model środowiskowej pracy socjalnej / organizowania społeczności lokalnej; Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL; Warszawa 2014.

Pomocy Społecznej w Polsce, realizujących środowiskową pracę socjalną zgodnie z modelem OSL, z uwzględnieniem wymogów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, tj. takich przepisów jak:

Art. 2 – w myśl którego możliwa jest współpraca z potencjalnymi dostawcami usług społecznych, przede wszystkim z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej;

Art. 4-7 – w zakresie gotowości do rozwinięcia niniejszego Planu na potrzeby przyszłych prac planistycznych i legislacyjnych w zakresie prawa lokalnego wskazanego w ustawie;

Art. 20 – w zakresie struktury i zawartości niniejszego opracowania;

Art. 27 – w zakresie zapewnienia komplementarności OSL z zadaniami organizatora usług społecznych;

Art. 29. – w zakresie zapewnienia komplementarności OSL z zadaniami koordynatora indywidualnych planów usług społecznych;

Art. 31. – w zakresie zapewnienia komplementarności OSL z zadaniami organizatora pomocy społecznej;

Art. 32 – w zakresie spójności niniejszego planu z zadaniami organizatora społeczności lokalnej określonymi przez ustawę.

2. Założenia wynikające z diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy Stawiski

W opracowaniu planu OSL należało wziąć pod uwagę przesłanki wynikające z diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych w Gminie Stawiski. Za kluczowe dla planowania OSL uznano następujące elementy:

1) uwzględnienie wyrażonych w ramach diagnozy potrzeb w zakresie usług i wsparcia natury społecznej:

- objęcie wsparciem dzieci i młodzież, rodziny z dzieckiem/dziećmi z niepełnosprawnością, dorosłe osoby z niepełnosprawnością, seniorów, osoby korzystające z pomocy społecznej, osoby bezrobotne;
- wsparcie dla dzieci i młodzieży, w tym w aspekcie budowania więzi społecznych oraz zapewnienia możliwości realizacji własnych zainteresowań i rozwoju kompetencji społeczno-kulturowych;
- wsparcie dla dorosłych mieszkańców gminy, w tym w aspekcie budowania więzi społecznych oraz zapewnienia możliwości realizacji własnych zainteresowań i rozwoju kompetencji społeczno-kulturowych; – wsparcie dla osób niepełnosprawnych;
- wsparcie dla osób bezrobotnych;
- wsparcie dla osób starszych.

3) uwzględnienie problemów natury społecznej występujących w gminie, a w tym szczególnie:

- starzenie się społeczeństwa;
- pogarszanie się wraz z wiekiem stanu zdrowia;
- przeciwdziałanie występowaniu przejawów patologii społecznej, tj. m.in. alkoholizm, uzależnienie młodzieży od nowoczesnych technologii, przemoc w rodzinie;

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

5) rozwijanie oferty w zakresie kultury i rekreacji, a w tym:

- projekty kulturalne;
- usługi sportowe i rekreacyjne;
- programy wspomagające zdrowie i zdrowy tryb życia.

Organizator Społeczności Lokalnej inspirowane działania w zakresie społeczno-kulturowym, ale także ma wpływ na ich koordynację, i co równie istotne lokalizację wykorzystując potencjał i kapitał społeczny Gminy Stawiski, a także zasoby infrastrukturalne jakimi dysponuje gmina.

Wykres 1 Uczestnicy badania o problemach dzieci i młodzieży, rodziców oraz seniorów z Gminy Stawiski

kategorie społeczne		uczestnicy badania		
		Dzieci i młodzież	seniorzy	liderzy
Problemy dotyczące poszczególnych kategorii	dzieci i młodzież	- brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego; - zaniedbania wychowawcze ze strony rodziców; - brak miejsc spotkań; - bezproduktywne spędzanie wolnego czasu; - nadużywanie alkoholu i palenie papierosów; - ograniczony dostęp do usług kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych; - brak możliwości dokształcania się i rozwijania pasji i zainteresowań; - brak pozytywnych wzorców i autorytetów;	– mała liczba dzieci i młodzieży;	- zapewnienie realizacji zajęć w ciągu całego roku w zakresie kultury i rekreacji; - umożliwienie wyjazdu podczas ferii zimowych i wakacji poza miejsce zamieszkania; - organizacja warsztatów rozwijających zainteresowania; - pomoc psychologa, terapeuty dla dzieci, młodzieży i rodziców - pogotowie lekcyjne (pomoc dzieciom w odrabianiu lekcji ze względu na brak czasu ze strony rodziców); - profilaktyka

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

		- pogłębiające się trudności w nauce i brak możliwości pomocy		uzależnień dla dzieci i młodzieży; - wsparcie asystenta rodziny; - organizacja wolontariatu młodzieżowego ;
	rodzice	- brak miejsca umożliwiającego realizację własnych zainteresowań;	- brak miejsc do rodzinnego spędzania wolnego czasu;	- brak miejsc spotkań; - brak infrastruktury kulturalnej; - mała liczba miejsc pracy na terenie gminy; - utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych; - bariery architektoniczne ; - niechęć osób potrzebujących wsparcia do współpracy z pracownikami instytucji
	seniorzy	- brak miejsca integracji społecznej.	- choroby; - izolacja; - problemy finansowe; - brak opieki, zainteresowania ze strony rodziny; - nieznaną nową form komunikacji, Internetu; - poczucie braku	- samotność osób starszych; - słaba komunikacja między mieszkańcami; - brak dostatecznych środków finansowych na organizację zajęć dla seniorów;

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

			- przydatności; - brak motywacji do działania, obniżenie nastroju, apatia; - nieumiejętność realizacji własnych potrzeb; - niewystarczający zakres usług opiekuńczych; - brak codziennych kontaktów z ludźmi; - niepełnosprawność; - niezdolność do samodzielnego funkcjonowania	- problemy komunikacyjne wynikające z niedostatecznej sieci transportu publicznego; - zwiększenie dostępu do usług zdrowotnych i opiekuńczych zwłaszcza tych indywidualnych, specjalistycznych oraz w miejscu zamieszkania osób starszych; - udostępnienie sprzętu wspomagającego funkcjonowanie i rehabilitację oraz opiekę; - rozszerzenie usług opiekuńczych dla osób starszych;
	Rodziny	- zaniedbywanie dzieci; - rozpad więzi rodzinnych;	- problemy z dostępem do usług zdrowotnych	- nałogi w tym uzależnienie od alkoholu; - bezradność opiekuńczo – wychowawcza; - bezrobocie – organizacja miejsc spędzenia wolnego czasu; - profilaktyka uzależnień; - pomoc psychologa; - warsztaty rozwijające zainteresowania;

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

	Osoby z niepełnosprawnościami	- utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych; - bariery architektoniczne; - brak oferty wydarzeń kulturalnych; - zapewnienie dostępu do rehabilitacji; - zapewnienie wsparcia zdrowotnego – specjalistycznego; - integracja ze środowiskiem rówieśniczym; - zapewnienie adekwatnej dostosowanej do potrzeb dziecka edukacji; - zagospodarowanie czasu wolnego; - zapewnienie działań rozwijających zainteresowania .	- zmęczenie psychiczne; - trudności finansowe; - ograniczone możliwości pracy i rozwoju osobistego; - bariery komunikacyjne w porozumiewaniu się z podopiecznym	- zapewnienie możliwości pracy - utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu; - brak akceptacji w środowisku; - zapewnienie opieki wychowawczej w formie grupowej – dzienny dom pobytu; - zajęcia rozwijające i edukacyjne; - wsparcie psychologiczne; - wyjazdy i turnusy rehabilitacyjne

3. Planowanie OSŁ

Z ogólnopolskiego dorobku metodycznego OSŁ, w tym głównie opracowań przygotowanych przez Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL, kluczowymi elementami na których powinno się opierać proces planowania są:

- 1) pojęcie empowermentu,
- 2) komponenty OSŁ,
- 3) ustrukturyzowanie obszarów działania w ramach OSŁ (animację, sieciowanie i planowanie społeczne),
- 4) paradygmat pracy "przez zasoby", opisany w modelu ABCD.

SUWAK empowermentu to pojęcie wyznaczające główne cele i rezultaty procesu OSŁ.

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

SUWAK to skrót od pierwszych liter pojęć kluczowych dla tego podejścia:

- Spójność;
- Upodmiotowienie (podmiotowość);
- Wpływ;
- Angażowanie;
- Kooperacja (współpraca, współdziałanie).

Wszystkie te elementy można objaśnić na różnych poziomach wskazujących kierunki projektowania działań w ramach OSL. W Zestawieniu 4 przedstawiono obszary refleksji, które powinny towarzyszyć przy projektowaniu Planu OSL.²

Zestawienie 2 Elementy podejścia SUWAK w OSL

Poszczególne elementy podejścia SUWAK w OSL	Wymiary poszczególnych elementów SUWAK	Uszczegółowienie
Spójność	szacunek	szacunek do siebie i innych ludzi, zwłaszcza słabszych, „innych”.
	wrażliwość	wrażliwość na drugiego człowieka/innych ludzi, w szczególności słabszych, znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.
	dbałość o równość szans	poszanowanie różnorodności, włączanie grup słabszych/marginalizowanych do życia społeczności.
	przynależność do danego miejsca	poczucie tożsamości z miejscem, z ludźmi.
Upodmiotowienie (podmiotowość)	wiara w siebie	wiara ludzkie w siebie i swojej możliwości, poczucie sprawstwa.
	samoocena	zdolność ludzi do samooceny swoich mocnych i słabych stron jako człowieka i obywatela.
	gotowość na zmianę i poczucie odpowiedzialności	zdolność i determinacja do zmiany i wzięcia na siebie odpowiedzialności.
Wpływ	poczucia wpływu	możliwość wpływu na sytuację, zmianę usług.
	decyzyjność	udział w procesach decyzyjnych.
Angażowanie	myślenie wspólnotowe	zdolność ludzi do zmiany myślenia z „ja” na „my”.
	zaufanie	nastawienie ludzi do siebie i innych w kategoriach zaufania.
	relacje	kontakty społeczne, relacje interpersonalne, komunikowanie wzajemne.
	świadomość problemów/potrzeb	zdolność o określania potrzeb i problemów.

² W tabeli zacytowano fragmenty materiału metodycznego Stowarzyszenia CAL, przygotowanego na potrzeby realizacji projektu „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej”

	motywacja	chęć do podejmowania działań ukierunkowanych na rozwiązywanie istniejących problemów, na zmianę sytuacji.
	gotowość oraz zdolność do podejmowania wspólnych działań	zdolność i gotowość do wspólnego rozwiązywania problemów, wzorce radzenia sobie z trudnymi sprawami/problemami, załatwienia trudnych spraw.
Kooperacja (współpraca, współdziałanie)	sieć	powiązania/współdziałanie pomiędzy mieszkańcami, mieszkańcami a instytucjami/organizacjami/władzą, między lokalnymi instytucjami/organizacjami (chodzi zarówno o poziom powiązań wewnętrznych, jak i zewnętrznych).
	otwartość i gotowość na współpracę	otwartość głównych aktorów na zmianę oraz podejmowanie wspólnych działań.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie M. Dudkiewicz, B. Bąbska, A. Skowrońska, *ABC Organizowania Społeczności Lokalnej, Organizowanie społeczności lokalnej – usługa społeczna*, s. 11-13.

- 1) **Diagnoza** – rozumiana jako społeczna diagnoza aktywizująca dokonywana narzędziami partycypacyjnymi. Jej sens to nie tylko rozpoznania najważniejszych potrzeb, wyzwań, zasobów i potencjałów społecznych, ale także wewnętrzne wytworzenie wiedzy i rozwinięcie refleksji społeczności nad tworzoną wspólnotą.
- 2) **Integracja** – integracja społeczna czyli proces formowania się zwartej społeczności /połączonej więzią stosunków nieantagonistycznych/ z określonej zbiorowości społecznej, czynionej narzędziami wykorzystującymi organizowanie się grup wokół wartości i wyzwań istotnych dla ogółu społeczności.
- 3) **Aktywizacja** – wzmaganie aktywności, uaktywnianie mieszkańców i pobudzanie do działania.
- 4) **Edukacja** – oznaczająca lokalną edukację środowiskową, czyli proces realizowany w środowisku, ze środowiskiem, przez środowisko i dla środowiska, przy udziale zewnętrznego, profesjonalnego wsparcia. Jego celem jest odnajdowanie, analiza oraz rozwijanie lokalnych zasobów społeczno-kulturowych.

Tak rozumiane komponenty OSL to jeden z elementów siatki metodologicznej, na których nanoszone będą w procesie planowania konkretne wydarzenia, projekty, sytuacje edukacyjne, spotkania, badania lokalne itp., ujęte w ramowym harmonogramie działań OSL.

Obszary działań w społecznościach wynikające z metodologii OSL dotyczą:

- 1) **Animacji** – jako metody aktywizacji społeczno-kulturowej. Jej podstawowe funkcje to:
  - a) angażowanie członków społeczności do aktywności wspólnotowych o ułatwianie członkom grup aktywności osiągnięcie zakładanych celów o edukowanie przez tworzenie różnorodnych sytuacji edukacyjnych o zachęcanie do aktywności przez wytworzenie i wykorzystanie różnorodnych mechanizmów motywacyjnych o delegowanie uprawnień w celu podniesienia partycypacji społecznej i publicznej;
  - b) wyrównywanie szans indywidualnych osób oraz środowisk zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją;
  - c) ewaluacja aktywności grup i społeczności lokalnych;

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

- 2) **Sieciowania** – sieciowanie osób, podmiotów prawnych oraz grup nieformalnych z wykorzystaniem szerokiej gamy narzędzi współpracy międzysektorowej z uwzględnieniem sektora społecznościowego, oraz wspólnot wirtualnych mających wpływ na organizowanie społeczności lokalnej.
- 3) **Planowania społecznego** - czyli transmisji doświadczeń i dorobku OSŁ do sfery lokalnych polityk publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem polityki społecznej.

Model ABCD (z ang. *Asset-Based Community Development*) model rozwoju społeczności lokalnej opartej na zasobach, to paradygmat pracy charakterystyczny dla OSŁ. Jego podstawową cechą jest bazowanie na zasobach i potencjałach społeczności lokalnej czyli np. talentach ludzi, inicjatywach lokalnych, grupach nieformalnych, relacjach i sieciach społecznych, instytucjach i organizacjach, zasobach lokalnej natury i krajobrazu, lokalnej ekonomii itp.

Model ABCD wskazuje na cztery najważniejsze obszary potencjału społeczności lokalnej:

- 1) identyfikacja i tożsamość,
- 2) relacje i zaangażowanie,
- 3) bezpieczeństwo, realizacja szans,
- 4) siły, źródła wpływu, polityka lokalna.

Źródła sukcesów rozwojowych model ABCD upatruje w kapitale społecznym na który składają się kapitały: kulturowy, przyrodniczy, finansowy, infrastrukturalny, polityczny i ludzki.³

Ponadto w ramach działalności CUS będą podejmowane działania mające na celu uzyskanie wsparcia ze strony partnerów społecznych, tj.:

- partnerzy wspierający OSŁ w ramach realizowanego sieciowania,
- lokalni liderzy społeczni, którzy będą podejmować decyzję, pomagać Organizatorowi Społeczności Lokalnej diagnozować problemy oraz proponować działania zmierzające do ich rozwiązania, liderzy społeczni będą brali również odpowiedzialność za określone zadania,
- wolontariusze, zaangażowani w pracę i pomoc drugiemu człowiekowi.

4. Sposoby aktywizacji społeczności lokalnej, wykorzystania zaangażowania wolontariatu, samopomocy mieszkańców i wsparcia sąsiedzkiego w ramach działań wspierających.

Na etapie tworzenia projektu dokonano wstępnej diagnozy potrzeb oraz dokonano wyboru głównych grup docelowych, które zostaną objęte usługami w ramach CUS. Są to następujące grupy z terenu gminy Stawiski:

- Dzieci i młodzież;
- Seniorzy;
- Osoby z niepełnosprawnością;
- Rodziny;
- Mieszkańcy w kontekście działań aktywizujących.

Organizowanie społeczności lokalnej jest pracą z ludźmi, stąd do podstawowych obowiązków OSŁ należy wchodzenie z nimi w bezpośrednie interakcje, dzięki czemu stworzy się podwaliny pod przyszłe wspólne działania. Taki sposób pracy umożliwi organizatorowi poznanie aktywnych uczestników życia społecznego oraz potencjalnych liderów wśród mieszkańców oraz

---

³ Por. M. Green, H. Moore, J. O'Brien, „Rozwój społeczności w oparciu o zasoby Model ABCD w praktyce”; Wyd. Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL, Warszawa 2013.

instytucji/organizacji gotowych do zaangażowania w planowane działania. Działania te będą miały na celu budowanie szerokiej sieci współdziałania ukierunkowanego na zmianę. OSL w swojej pracy nie może pominąć osób, które są niechętne lub krytycznie podchodzą do jego propozycji czy działań. Poznając ich opinie, motywacje. Argumenty oraz to co wzbudza u nich obawy, będzie w stanie poprzez rozmowę, wyjaśnienia je rozwiązać.

Kolejnym krokiem OSL w celu aktywizacji wskazanych społeczności, będzie wspólne - podczas zorganizowanego w tym celu spotkania określenie planu oraz struktury działania. Pierwsze ustalenia należy skupić na określeniu problemu, którego rozwiązaniem należy się zająć. Pamiętać należy także, iż problem może być uciążliwy dla całej społeczności, w przypadku proponowanych rejonów mogą nim być np.: zły stan estetyki osiedla, osamotnienie seniorów lub brak organizacji, a jednocześnie miejsc do spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież. Tylko wspólne zakreślenie głównego problemu danej społeczności pozwoli na pełne jego rozwiązanie, a jednocześnie aktywizowanie społeczności lokalnej. Podczas tej pracy nie należy pominąć także szukania odpowiedzi na pytania związane z problemem m.in.: Co z danym problemem, potrzebą zrobić, w jaki sposób go rozwiązać oraz kto ma wpływ na jego rozwiązanie? Kto chciałby wejść do komitetu organizacyjnego? Przygotowanie planu działania, który ma być konkretny i wykonalny, oznacza również konieczność udzielenia odpowiedzi na pytanie: co chcemy zrobić? kiedy? w jaki sposób? kto będzie odpowiadał na konkretne działania? oraz jakie zasoby i fundusze będą potrzebne i jak je zdobyć? W początkach pracy OSL warto skupić się na konkretnych działaniach, które przyniosą szybkie i wymierne efekty. Osiągnięty sukces buduje bowiem ducha wspólnoty i daje poczucie siły do podejmowania kolejnych bardziej odpowiedzialnych działań. Po fazie planowania OSL wspólnie z grupą inicjatywną przystępuje do wykonania zaplanowanych działań. Ważnym elementem jego pracy w trakcie realizacji działań jest wspieranie i motywowanie uczestników.

Następną fazą pracy OSL będzie monitorowanie i ocena efektywności działań, w którą powinni być włączeni wszyscy uczestnicy procesu. Aby budować potencjał społeczności lokalnej, wskazanych grup, należy zauważać zmiany. Chodzi o podejmowane działania z ich konkretnymi wynikami, rezultatami – efekty zbiorowego wysiłku ludzi np.: poprawa lokalnego otoczenia, zbudowanie placu zabaw, wspólna z organizatorem usług społecznych i KIPUS, a zwłaszcza lokalnymi organizacjami (Kołami Gospodyń Wiejskich) organizacja zajęć w świetlicy środowiskowej lub zajęć w klubie seniora. Z drugiej strony OSL musi widzieć proces wzmacniania danej społeczności, jej zdolności do współpracy, a w szczególności poczucia empowermentu, czyli poczucie sprawstwa. Tak prowadzona praca OSL przyczyni się do aktywizowania społeczności. Obywatele działający w swoich wspólnotach lokalnych, będą współodpowiedzialni za podejmowane w ich sprawach decyzje. To siła i mobilizacja wspólnot jest szansą na ich rozwój i aktywizację, tworzenie postaw obywatelskiej aktywności i odpowiedzialności za wspólne dobro. Podstawą pracy OSL jest natomiast budzenie tej aktywności społecznej w celu samoorganizowania się do rozwiązywania konkretnych problemów danej społeczności.

Najważniejszą zasadą pracy organizatora społeczności lokalnej będzie realizowanie działań na rzecz społeczności przy zaangażowaniu mieszkańców i miejscowych zasobów. OSL podczas swojej pracy dążyć będzie do wyłonienia lokalnych liderów-wolontariuszy, którzy – przy wsparciu swoich sąsiadów i znajomych – będą realizować własne pomysły, rozwiązywać problemy i konflikty. OSL w ramach pracy jako animator społeczny będzie mobilizował mieszkańców wspólnot lokalnych

gminy do działania bez przyjmowania przywództwa, rozwoju wolontariatu oraz będzie wspierał tworzenie inicjatyw społecznych i grup obywatelskich. Będzie stymulował do działania grupę oraz lokalną społeczność. Tak zaangażowani mieszkańcy, wyłonieni liderzy, wolontariusze będą mogli wykonywać pracę na rzecz innych np. : harcerze świadczyć pomoc dzieciom w nauce, pomagać pracownikom CUS podczas dystrybucji żywności, będą mogli opiekować się chorymi oraz animować czas wolny osób starszych w Klubach Seniora.

Ważną inicjatywą jest także tworzenie grup samopomocowych dla osób starszych i samotnych. W ramach działań wspierających wykorzystane zostanie także wsparcie sąsiedzkie, tak uwidaczniające się zwłaszcza w okresie epidemii COVID-19 – kiedy to poprzez zakupy spożywcze, zakup lekarstw sąsiedzi pomagali swoim starszym, samotnym sąsiadom. Warto, aby takie działania oraz społeczna empatia była codziennością, a nie potrzebą w okresie zagrożenia.

5.Charakterystyka miejscowości Gminy Stawiski i ich zasoby

Gmina Stawiski jest częścią powiatu kolneńskiego, leży wzdłuż drogi krajowej nr 61, prowadzącej z Warszawy do Augustowa, w niedalekiej odległości od Łomży.

Według danych z 30 listopada 2020 rok gmina liczy 6 104 mieszkańców. Liczba ta od kilku lat systematycznie się zmniejsza, w roku 2013 gminę zamieszkiwało 6 506 osób. W ocenie mieszkańców gmina Stawiski jest dobrym miejscem do życia, bezpiecznym, dobrym do wychowywania dzieci, choć poziom życia jest średni i sporo osób pozostaje bez pracy (282 osoby, w tym 194 długotrwale) lub korzysta z pomocy społecznej.

Gmina dzieli się na 36 sołectw, w 2019 roku odbyły się wybory sołeckie: w 10 miejscach wybrano nowe osoby, w 26 pozostały dotychczasowe. W gminie Stawiski funkcjonuje Fundusz Sołecki.

Edukacja

Ze struktury demograficznej wynika, że w gminie mieszka 425 dzieci do 7 roku życia i 706 w przedziale od 8 do 18 roku życia a 1135 osób przekroczyło 60 rok życia.

Dzieci uczęszczają do szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie gminy:

- SP w Stawiskach – 336 uczniów
- Szkoła filialna w Jurcu (klasy 0 – III) – 14 uczniów - SP w Porytem – 52 uczniów.
- 123 dzieci do 6 roku życia uczęszcza do Miejskiego Przedszkola w Stawiskach.

Po ukończeniu edukacji podstawowej młodzież wybiera najczęściej szkoły w pobliskiej Łomży lub Kolnie, przy czym istotnym czynnikiem jest możliwość dojazdu. O ile młodsze dzieci są dowożone do szkół na terenie gminy, o tyle starsze korzystają z transportu indywidualnie. Do Łomży i Kolna można dojechać komunikacją publiczną.

Kultura

W gminie Stawiski funkcjonują następujące świetlice i ośrodki kultury:

- Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Stawiskach,
- świetlica w Porytem,
- świetlica w Dzierzbi,
- świetlica w Budach Stawiskich,
- świetlica w Dzięgielach,
- świetlica w Rostkach,
- świetlica w Jurcu Szlacheckim.

Przy ww. świetlicach funkcjonowało 6 kół gospodyń wiejskich oraz jedno stowarzyszenie, tj. Stowarzyszenie Przyjaciół Jurca. KGW posiadają osobowość prawną, funkcjonują w

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

następujących miejscowościach : Poryte, Dzierzbia, Dziegiele, Rostki, Wysokie Małe i Stawiski. W Gminie działa również Stowarzyszenie Integracyjno – Sportowe, Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich oraz GKS.

Budynki GOKiS i świetlic: w Budach Stawiskich i w Jurcu Szlacheckim dostosowane są do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (podjazdy, łazienki).

Instytucje znajdujące się na terenie miasta i gminy, działające w obszarze polityki społecznej i rozwiązujące dane problemy.

Wśród nich należy wymienić:

Urząd Miejski w Stawiskach;

Centrum Usług Społecznych w Stawiskach;

Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Stawiskach;

Miejskie Przedszkole w Stawiskach;

Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Stawiskach;

Szkoła Podstawowa w Porytem;

Klub Senior +w Stawiskach;

Posterunek Policji w Stawiskach;

Ochotnicza Straż Pożarna w Stawiskach;

Niepubliczny Zakład „Salus” w Stawiskach;

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Stawiskach;

Zespół Interdyscyplinarny na rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Stawiski

Organizacje pozarządowe działające na terenie miasta i gminy Stawiski wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych:

Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich Gminy Stawiski;

Stowarzyszenie Przyjaciół Jurca;

Stowarzyszenie Integracyjno – Sportowe w Stawiskach;

Gminny Klub Sportowych w Stawiskach;

Uczniowski Klub Sportowy ”Kusy” w Stawiskach;

Pomoc społeczna

CUS realizuje swoje podstawowe zadania statutowe:

- w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- wspieranie rodziny,
- dofinansowanie pobytu dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych,

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

- opłacanie pobytu mieszkańców z terenu gminy Stawiski w domach pomocy społecznej,
- świadczenia rodzinne i z fundusz alimentacyjny,
- zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze,
- zasiłki stałe,
- dodatki mieszkaniowe,
- usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- pomoc w zakresie dożywiania (rządowy program „Posiłek w szkole i w domu”),
- oraz wynikające z realizacji projektów: Aktywni Razem (80 osób objętych pomocą) oraz Sąsiedzkie Usługi Opiekuńcze – 12 osób.

Za priorytetowe w realizacji działań projektowych uznano pobudzanie aktywności zawodowo - społecznej beneficjentów, zwiększenie samooceny i samodzielności. Seniorom świadczone m.in. poradnictwo indywidualne i zajęcia grupowe z psychologiem, poradnictwo zawodowe, wsparcie usprawniające funkcję psychoruchową, warsztaty ziołowe, warsztaty dietetyczne, zajęcia animacyjne - terapia poprzez sztukę.

Podjęmowano działania związane z ochroną seniorów przed negatywnymi skutkami pandemii COVID – 19. W ramach realizacji pracy socjalnej, pracownicy w Stawiskach, na podstawie zgłoszeń telefonicznych, dostarczali osobom potrzebującym niezbędne lekarstwa, żywność i środki higieny osobistej. Z tej formy wsparcia skorzystało 11 osób starszych.

Jako przykład dobrych praktyk, przedstawiamy projekt, realizowany w 2021r., pt. **”Sąsiedzkie Usługi Opiekuńcze”** (w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020, współfinansowany ze środków UE), w którym udział brało 12 seniorów. Wsparcie beneficjentów było świadczone w formie usług opiekuńczych. Pomoc usługową świadczyły osoby, które były bliskie, dobrze znane podopiecznym czyli z najbliższego otoczenia w miejscu zamieszkania beneficjenta. Usługi opiekuńcze dostosowane zostały do indywidualnych potrzeb podopiecznych. Miały na celu zapewnienie osobom niesamodzielnym, w podeszłym wieku, które narażone są na wykluczenie społeczne, wsparcia i pomocy w podstawowych czynnościach dnia codziennego, ułatwiających pozostanie w dotychczasowym miejscu zamieszkania. Uczestnicy projektu skorzystali również ze wsparcia specjalistów tj.: psychologa, dietetyka i fizjoterapeuty.

W Centrum Usług Społecznych w Stawiskach, realizowany jest program **„Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”**, który finansowany jest ze środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Celem programu jest pomoc i wsparcie mieszkańców gminy Stawiski – osób starszych z niepełnosprawnościami - w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. Usługi asystenta były skierowane usługi do osób niepełnosprawnych, świadczone przez

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Asystentów Osobistych Osoby Niepełnosprawnej, przez 7 dni w tygodniu, w godzinach od 7:00—22:00.

Usługi Asystenta polegają na:

- pomocy przy zakupach z zastrzeżeniem aktywnego udziału uczestnika Programu przy ich realizacji,
- załatwianiu spraw urzędowych,
- nawiązywaniu kontaktu, współpracy z różnego rodzaju organizacjami,
- korzystaniu z dóbr kultury np. muzeum, kina,
- wykonywaniu czynności dnia codziennego – w tym dzieci z orzeczeniem – także w zaprowadzaniu i przyprowadzaniu ich do lub z placówki oświatowej.

Uczestnicy Programu (bez względu na sytuację materialną) nie ponoszą odpłatności za usługi Asystenta.

Gmina Stawiski realizuje również program „**Opieka wytchnieniowa**”, który sfinansowany jest ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych, wsparcie świadczone jest dla seniorów z niepełnosprawnościami. Celem Programu było odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób niepełnosprawnych poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Wsparcie osoby zaangażowanej na co dzień w sprawowanie opieki nad osobą niepełnosprawną pozwala jej dysponować czasem dla siebie, który może przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw. Dzięki zorganizowaniu czasu wolnego dla opiekunów osób z niepełnosprawnością wzmocniły one osobisty potencjał oraz ograniczyły wpływ obciążeń psychofizycznych związanych ze sprawowaniem opieki. Usługi Opieki wytchnieniowej realizowane są przez 7 dni w tygodniu, w godzinach od 7:00-22:00 wg. przydzielonej liczby godzin

Uczestnik Programu, któremu przyznano pomoc w postaci usługi opieki wytchnieniowej, nie ponosił odpłatności za tę usługę.

Biorąc powyższe pod uwagę czas gdy opiekunowie są zwolnieni nad osobą niepełnosprawną pozwala na regenerację psychiczną i fizyczną oraz zadbanie o własne potrzeby oraz potrzeby innych członków rodziny.

Seniorzy (w liczbie 25 osób) z gminy Stawiski, w roku 2021, czynnie brali udział w działaniach **Klubu Seniora „Pogodne Jutro”** i **Klubu Senior+** Oprócz regularnych spotkań z psychologiem, dietetykiem, ćwiczeń pilatesu, Panie i Panowie realizowali się również na scenie, w kuchni, podczas zajęć i warsztatów w różnych dziedzinach. Nie brakowało też chętnych do wzięcia udziału w spotkaniach wyjazdowych.

W dniu 28 października 2020r., uchwałą Nr XXVII/151/20 Rady Miejskiej w Stawiskach, przyjęto **Program Aktywności Lokalnej w Gminie Stawiski na lata 2021 – 2023**. W roku ubiegłym, w katalogu działań realizowanych w ramach Programu, na rzecz osób starszych, znalazły się takie działania, jak:

- promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną;
- organizowanie spotkań integracyjnych dla mieszkańców Miasta i Gminy Stawiski, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży w wieku 15-25 lat i osób starszych;
- zmiana w tym poprawa funkcjonowania osób wykluczonych w społeczeństwie poprzez aktywizację, integrację i wykorzystanie potencjału osób starszych w środowisku lokalnym;
- promocja działań wspierających więzi pokoleniowe poprzez promocję działań prospołecznych, dostęp do informacji o uprawnieniach oraz edukację;
- realizowanie działań informacyjnych umożliwiających wszystkim mieszkańcom gminy równy dostęp do zasobów niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania w społeczności lokalnej poprzez aktywizację społeczności do samopomocy;
- wspieranie rozwoju wolontariatu, grup wsparcia, grup samopomocy oraz grup edukacyjnych.

W okresie: styczeń – grudzień 2021 roku, w ramach podejmowania działań wspierających realizację celów wskazanych w „Informacji o sytuacji osób starszych w Polsce za 2020 rok” (zamieszczonej na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej <https://www.gov.pl/web/rodzina/informacja-o-sytuacji-osob-starszych-w-polsce-za-2020-r> Centrum Usług Społecznych w Stawiskach dla 9 osób starszych, samotnych, w podeszłym wieku, udzielał **wsparcia usługowego**, w formie świadczenia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Opiekunowie domowi, zatrudnieni w CUS, udzielali pomocy w realizacji codziennych obowiązków domowych, m.in.: pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych podopiecznego (robienie niezbędnych zakupów, przygotowanie posiłku lub jego dostarczenie z punktu gastronomicznego, karmienie podopiecznego, bieżące prace porządkowe w mieszkaniu podopiecznego lub części mieszkania użytkowanej przez podopiecznego, pranie ubrań i bielizny podopiecznego); opiekę higieniczną (pomoc w utrzymywaniu higieny osobistej podopiecznego, zmiana bielizny osobistej i pościelowej, ubranie chorego); pielęgnację podopiecznego (pomoc przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych, zmiana opatrunków, zapobieganie w powstawaniu odleżyn, pomoc w ułożeniu chorego w łóżku, zmianie pozycji chorego w łóżku, pomoc w poruszaniu się chorego po mieszkaniu, zamawianie wizyt lekarza lub pielęgniarki); zapewnienie w miarę możliwości kontaktu z otoczeniem

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

(zamawianie wizyt duchownych u podopiecznego, wysyłanie korespondencji, załatwienie drobnych spraw urzędowych, wyjście z podopiecznym na spacer, dostarczenie prasy i książek).

W ramach realizacji Programu Rządowego „**Posiłek w szkole i w domu**”, w roku ubiegłym, 28 osób starszych, samotnych mieszkańców gminy Stawiski otrzymywało codziennie, nieodpłatnie, ciepły posiłek w postaci pełnego obiadu. W tym zakresie, 20 osób starszych, mieszkańców gminy Stawiski, otrzymywało nieodpłatnie paczki żywnościowe. Były to głównie artykuły spożywcze. Podopieczni otrzymywali paczkę jeden raz w tygodniu.

W ramach **Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020** współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy najbardziej potrzebującym w Podprogramie 2021, około 100 seniorom udzielono wsparcia rzeczowego w formie paczek żywnościowych. Seniorzy otrzymywali artykuły: warzywne i owocowe, skrobiowe, mleczne, mięsne, a także cukier i olej. Osoby starsze, potrzebujące, mogły także skorzystać z bezpłatnych szkoleń lub warsztatów dotyczących m.in. przygotowywania posiłków, diety oraz zdrowego odżywiania, sprawnego zarządzania budżetem domowym, zapobiegania marnowaniu żywności w celu zwiększenia samodzielności i włączenia społecznego.

W roku ubiegłym, w ramach pomocy finansowej, 27 osobom starszym – ze względu na trudną sytuację materialno - bytową i zdrowotną, udzielono **pomocy finansowej** w formie specjalnych zasiłków celowych, z przeznaczeniem na pokrycie kosztów zakupu lekarstw, żywności oraz opału.

Centrum Usług Społecznych w Stawiskach zostało utworzone w ramach realizacji przez gminę Stawiski pilotażowego projektu. W priorytetowej grupie docelowej, która została objęta wsparciem w roku 2021, byli seniorzy. Głównymi problemami dotyczącymi seniorów w gminie Stawiski są: choroby, problemy z transportem, przemieszczaniem się np. z dojazdem do lekarza, samotność, izolacja osób starszych oraz pogarszająca się sytuacja finansowa osób starszych. W roku 2021, w ramach zadań statutowych Centrum: zwiększono dostęp seniorów do usług zdrowotnych – poprzez realizację specjalistycznych usług opiekuńczych (pielęgniarka), zapewniono im dojazd do specjalistów w celach zdrowotnych – poprzez realizację usługi door - tu – door, udostępniano sprzęt wspomagający funkcjonowanie i rehabilitację, seniorzy uczestniczyli indywidualnie w zajęciach z fizjoterapeutą. W okresie: styczeń – grudzień 2021 r., świadczone również bezpłatne porady prawne i obywatelskie.

Na uwagę zasługuje także fakt, iż Gmina Stawiski pozyskała ponad 3 mln zł z rządowego programu na utworzenie Centrum opiekuńczo – mieszkalnego. W dniu 9 grudnia 2021 roku, w Białymstoku, Pani Agnieszka Rutkowska - Burmistrz Stawisk i Pani Iwona Ofman - Skarbnik Gminy Stawiski, podpisały z Panem Bohdanem Paszkowskim - Wojewodą Podlaskim, stosowną umowę na dofinansowania tego przedsięwzięcia. Środki finansowe na ten cel pochodzą z programu

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

„Centra opiekuńczo-mieszkalne”, który realizuje Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Dzięki pozyskanej dotacji uda się więc nie tylko stworzyć miejsce potrzebne do rehabilitacji i wsparcia osób niepełnosprawnych, ale też uratować budynek w którego powstanie zaangażowali się kiedyś mieszkańcy. Centrum ma być gotowe w czerwcu 2023 roku. W tych komfortowych warunkach, zapewniona zostanie opieka dla mieszkańców gminy Stawiski – w tym również seniorów. Gmina Stawiski będzie czwartą gminą w województwie podlaskim, w której tego typu placówka powstanie.

Sytuacja związana z zagrożeniem wirusem Covid-19 i ograniczeniami wynikającymi z obowiązujących obostrzeń spowodowała nasilenie niekorzystnych zjawisk – związanych z bezrobociem, nadużywaniem alkoholu i przemocą w rodzinach. Zauważa się, że niektóre z pozostających w domach dzieci tracą motywację do nauki.

Osoby borykające się z problemami alkoholowymi zamieszkałe w Gminie Stawiski mogą uzyskać pomoc w Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnień w Kolnie, Oddziale Psychiatrycznym Szpitala Ogólnego w Kolnie, Wojewódzkim Ośrodku Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łomży czy też w Szpitalu Wojewódzkim w Łomży.

W Urzędzie gminy powołany jest Pełnomocnik Burmistrza Stawisk ds. profilaktyki i uzależnień, działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii oraz Zespół Interdyscyplinarny na rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

6. Ramowy harmonogram OSL

OBSZAR DZIAŁAŃ	ZADANIA	REALIZATOR	TERMINY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ
Animacja	Spotkania w celu wyłonienia liderów poszczególnych sołectw Gminy Stawiski	CUS - OSL	Styczeń – Grudzień 2022r.
	Aktywizowanie, zachęcanie senioralnej grupy społeczności lokalnej do uczestnictwa w Klubie Seniora	CUS, KIPUS, OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.
	Spotkania ze społecznością lokalną w miejscowościach gminnych w celu rozpoznanie potrzeb i problemów społeczności lokalnej	CUS - OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Zachęcanie instytucji lokalnych do włączenia się w świadczenie usług społecznych i rozszerzanie ich oferty CUS	CUS - OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.
Systematyczne przekazywanie informacji na temat prowadzonych działań metodą OSL, korzyści z tego płynących oraz oczekiwań mieszkańców	CUS - OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.
Spotkania z mieszkańcami w celu zebrania opinii, uwag, potrzeb i korekt w zakresie działań OSL w społeczności mieszkańców poprzez spacer po mieście, zebranie relacji, niezbędne wykonywanie dokumentacji fotograficznej.	CUS - OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.
Organizowanie Społeczności Lokalnej - kampania informacyjna przy użyciu różnych nośników informacji np. ulotki, broszurki	CUS - OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.
Utrzymywanie stałego kontaktu z mieszkańcami w celu monitorowania bieżących potrzeb poprzez upublicznienie numeru telefonu kontaktowego, adresu email, strony internetowej, itp.	CUS - OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.
Organizacja imprez integracyjnych z aktywnym udziałem mieszkańców z	CUS - OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.
wykorzystaniem ich potencjału i umiejętności		

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

	Budowanie partnerskich relacji pomiędzy OSL a mieszkańcami w celu zwiększenia przepływu informacji istotnych do skutecznego działania i planowania działań na kolejne okresy	CUS - OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.
	Spotkania z uczestnikami Klubu Seniora określenie oczekiwań potrzeb i zakresu współpracy	CUS - OSL	Wrzesień – Grudzień 2022 r.
Sieciowanie	Pozyskiwanie nowych partnerów do realizacji działań OSL	CUS - OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.
	Włączanie do działań OSL partnerów spoza instytucji publicznych i PES	CUS - OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.
	Nawiązanie współpracy z okolicznymi przedsiębiorcami w celu wsparcia działań OSL	CUS - OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.
	Włączenie do działania OSL osób publicznych i samorządowców	CUS - OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.
	Identyfikacja lokalnych liderów- włączenie liderów do opracowania planu działania	CUS-OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.
	Uzgodnienie wsparcia działań i włączenia się w ich realizację poprzez instytucje kultury, sportu, rekreacji, osób aktywnych i innych – zebranie pomysłów, zakres włączenia mieszkańców, itp.	CUS - OSL	Styczeń – Grudzień 2022 r.

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Planowanie społeczne	Spotkania podsumowujące działania OSL z udziałem liderów, partnerów, i innych osób oraz ustalenie planów działania na przyszłość	CUS - OSL	Raz na kwartał
	Prezentacja dotychczasowego dorobku OSL i opracowanie planu działania na kolejne okresy	CUS - OSL	Raz na kwartał
	Włączenie instytucji i osób w realizację planu OSL na terenie Gminy Stawiski	CUS - OSL	Raz na kwartał

Najistotniejsze społeczne wsparcie procesu OSL to:

- Partnerzy wspierający OSL w ramach realizowanego sieciowania
- Lokalni liderzy i autorytety formalne i naturalne społeczności lokalnych
- Wolontariusze

Jedną z niezwykle ważnych form aktywności społecznej jest wolontariat (łac. voluntas – dobra wola, dobrowolność), który współcześnie definiowany jest jako: bezpłatne, dobrowolne, ochotnicze i świadome działanie wykonywane na rzecz innych (poza rodziną, przyjaciółmi, znajomymi) w sposób stały lub okazjonalny⁴

Rola i znaczenie wolontariatu w OSL

Wolontariat jest ważnym narzędziem wspierającym proces OSL z pięciu zasadniczych powodów:

1. Wolontariat, podobnie jak OSL, bazuje na potencjale i aktywności ludzi i stwarza szansę na „wykorzystanie własnych umiejętności i doświadczeń, rozwinięcie zainteresowań, zdobycie doświadczenia w nowych dziedzinach, wywarcie wpływu na zmiany społeczne i zaangażowanie się”⁵
2. Wolontariat ma na celu uwrażliwienie na potrzeby innych ludzi (jednostek, grup, społeczności lokalnych), co jest niezwykle znaczące, zwłaszcza w przypadku społeczności marginalizowanych.
3. Wolontariuszem, co jest niezwykle ważne dla procesu OSL, którego podstawą jest włączanie w proces zmian wszystkich członków społeczności, może być każdy, kto jest w stanie w świadomy sposób działać na rzecz innych ludzi czy też wspólnego dobra. Wolontariuszem można zostać w każdym wieku, podobnie jak doświadczenia wyniesione z działalności wolontarystycznej mogą być przydatne na każdym etapie życia. Młodym ludziom wolontariat służy do sprawdzenia się, nauczenia odpowiedzialności, zdobycia wiedzy oraz doświadczenia, które może być przydatne zarówno w życiu osobistym, jak i zawodowym, i społecznym. W przypadku bezrobotnej młodzieży „wolontariat może

⁴ *Wolontariat*, [w:] D. Lalak, T. Pilch (red.), Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy socjalnej, Warszawa; Wydawnictwo Akademickie „Żak”. Górecki 1999, s. 335).

⁵ *Jak pracować z wolontariuszami*, Jordan, M. Ochman, Warszawa 1997, s.64.

być dobrą metodą zdobycia doświadczenia zawodowego oraz przyczynić się do uzyskania trwałego zatrudnienia”⁶

Dla osób aktywnych zawodowo może być to odskocznią od codziennych rutynowych czynności, sposobem dzielenia się doświadczeniem czy też rozwijania zainteresowań.

Dla seniorów wolontariat może stanowić antidotum na samotność, przedłużenie okresu aktywności, wzrost poczucia bycia potrzebnym.

4. Wolontariat jest nośnikiem pozytywnej zmiany społecznej, która również jest celem procesu OSL, gdyż: edukuje, ucząc lub wzmacniając różnego rodzaju kompetencje oraz poczucie odpowiedzialności, mobilizuje do działania, integruje społeczność oraz przynosi konkretne rezultaty związane z wykonywaniem zadań na rzecz innych, np. pomoc dzieciom w nauce.

5. Wolontariat to nieograniczone spektrum działań, które może dotyczyć świadczenia usług zarówno jednostkom, grupom, jak i całej społeczności.

Wolontariusze mogą zatem nie tylko pomagać indywidualnym osobom, np. opiekując się osobą niepełnosprawną, ale również pomagać w organizowaniu lokalnych wydarzeń, prowadzić punkty konsultacyjno-informacyjne, prowadzić warsztaty dla mieszkańców, organizować zajęcia dla dzieci lub młodzieży.

Wolontariat służebny uwrażliwia na potrzeby słabszych mieszkańców i tym samym buduje w społeczności więzi międzyludzkie. Uczy też współpracy w ramach akcji wolontariackich i tym samym wzmacniania więzi poziome, rozwija kompetencje społeczne, służy więc i osobom wspieranym, i samym wolontariuszom, i całej społeczności.

Aktywność społeczna

Zgodnie z założeniami Centrum Usług Społecznych w Stawiskach ma także pełnić funkcję animacyjną, zwiększając zaangażowanie społeczne mieszkańców gminy.

Wnioskodawca w ramach wykorzystania wsparcia sąsiedzkiego zaplanował w ramach projektu realizację sąsiedzkich usług opiekuńczych w ramach świadczonych w projekcie usług społecznych. Celem wolontariatu sąsiedzkiego będzie zwiększenie aktywności społeczności lokalnej w Gminie Stawiski oraz wzmocnienie wsparcia udzielanego osobom osamotnionym, zwłaszcza osobom starszym.

W związku z powyższym w głównych celach działań w zakresie angażowania wsparcia sąsiedzkiego będzie:

1. zwiększenie zakresu relacji między osobami mieszkającymi po sąsiedzku,
2. zwiększenie współodpowiedzialności za siebie nawzajem,
3. poprawa samopoczucia osób, którym udzielane jest wsparcie, jak i udzielających wsparcia,
4. wzmocnienie poczucia bycia potrzebnym u obu stron.

W ramach wolontariatu wokół osób samotnych, wymagających wsparcia będą identyfikowane i organizowane kręgi wsparcia sąsiedzkiego.

Krąg wsparcia sąsiedzkiego (min. 2 -3 osoby) wpłynie na wzrost poczucia bezpieczeństwa osoby wspieranej, da możliwość szybkiego reagowania na jej potrzeby (pomoc w przygotowaniu posiłków, pomoc w utrzymaniu czystości, pomoc w zaopatrzeniu w artykuły spożywcze i inne potrzebne w gospodarstwie domowym, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, załatwianiu wizyt lekarskich.)

⁶ *Polityka społeczna wobec bezrobocia w Trzeciej Rzeczypospolitej*. Szyłko-Skocznay: Warszawa 2004, s. 251

• wydarzenia lokalne

Wydarzenia lokalne są bardzo ważnym narzędziem wspierającym proces OSŁ. Mogą one być zarówno elementami kampanii, jak i samodzielnymi działaniami. Ich celem jest zarówno aktywizacja mieszkańców, poprzez włączenie ich nie tylko w proces planowania, ale również realizację i ewaluację przedsięwzięcia, jak i integracja, edukacja oraz promocja.

Wydarzenia mogą wpływać na zmianę postaw, zachowań i nawyków oraz na rozwijanie zainteresowań, ale też na pobudzanie potrzeb wyższego rzędu. Cechą charakterystyczną lokalnych wydarzeń jest to, że ich katalog jest nieograniczony i nie sposób wymienić wszystkich form. Do najbardziej znanych zalicza się: festyny, pikniki, rajdy, mecze, wystawy, zabawy karnawałowe, spotkania z okazji różnego rodzaju uroczystości.

7. Podsumowanie

Wdrożenie Planu Organizowania Społeczności Lokalnej, może nieść za sobą różne ryzyka, które wynikają z wielu przyczyn. Do najważniejszych ryzyk, które mogą spowolnić bądź uniemożliwić wdrożenie Planu OSŁ można zaliczyć:

- przedłużający się stan epidemii - działania w ramach OSŁ muszą spełniać rygory związane z przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa w związku z panującym stanem epidemiologicznym naszego kraju. Stan pandemii może doprowadzić do ograniczenia działań prowadzonych metodą OSŁ w środowiskach lokalnych np. zmniejszyć liczbę osób objętych działaniem lub utrudnić działania w celu zorganizowania zgromadzeń publicznych, ponadto mogą wystąpić również obawy członków społeczności lokalnych przed ryzykiem zakażenia COVID- 19, należy zatem prowadzić działania w miarę możliwości na otwartym terenie;
- brak zainteresowania odbiorców działaniami OSŁ - obecnie mieszkańcy są w pewien sposób zamknięci na nowatorskie działania, przyzwyczajeni do niezmiennego rytmu prowadzonego życia, nie oczekują, bądź nie wierzą, że w ich społeczności mogą zajść pewne zmiany - zmiany na lepsze, pracę więc należy rozpocząć metodą „małych kroków” angażując mniejszą liczbę mieszkańców i rozwijać te działania, pokazując efekty jakie można osiągnąć;
- brak identyfikacji lub zaangażowania tych osób, utrudni uwiarygodnienie działań OSŁ

szerokie dotarcie do odbiorców lub wzbudzenie zaufania. Ryzyko to można zmniejszyć poprzez edukowanie lokalnych liderów, włączenie ich do planowania i bezpośredniej realizacji działań oraz motywowanie ich poprzez promocję w publikatorach, mediach i stronach internetowych;

- trudności w identyfikacji i pozyskaniu liderów w społecznościach.
- większość działań zaplanowanych przez OSŁ będzie realizowanych przez różne instytucje. Mogą to być zarówno podmioty ekonomii społecznej jak i wyspecjalizowane placówki. Istnieje ryzyko, że przedstawione propozycje działań OSŁ, nie znajdują się w sferze zainteresowań tych instytucji. Ryzyko to można zmniejszyć poprzez wcześniejsze konsultacje zaplanowanych działań, wyznaczenie zadań lub oferowanie odpowiednich warunków realizacji.

Sporządziła:
p.o Zastępcy Dyrektora Centrum Usług Społecznych w Stawiskach
Organizator Społeczności Lokalnej

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Małgorzata Mroczkowska

Projekt pt.: „Centrum Usług Społecznych w Gminie Stawiski”, numer projektu POWR.02.08.00-00-0071/20, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Numer i nazwa Działania: 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020